އަދަބީ ތަރުޖަމާ:

ދަރިވަރުންގެ ޝުކުރުވެރިކަން

- މުޙައްމަދު ޖަމީލު -

އާދަމުގެ ދަރިންގެ ތަރިކައިގައި ތަފާތު
ސިފަތަކެއް ފެނެން ހުރީ ތަފާތު ކަމެއް، ތަފާތު އެކުނު
ހާލަތުގައި ބޮޑުކަން ފެންނަ ކަމުގެ ފެނުމުގައި ބަލައިލާ. އެއް
ބައިތަކުގެ ފިކުރު ފެނުން ބޮޑު އިޚުލާޞްތެރިކަމާއި ހިތްވަރު.
ހިތްތިރިކަމާއި ފެނުން ބަލައިލާ. ހަމައެކަނި ހިތާމަ
ނަފުސުގެ ނަފްސަކީ ތެދުވެރިކަމާއި ޙަޤީޤީ ތަޤްވާ ބޮޑުކަމެވެ
އިތުރު ބަޔަކު ހަދާބަރުކަން ބަޔަކުގެ ނުލައި ބަލާ.
ނަފުސުގެ ނަފްސަކީ ހިތްވަރު ފުރިހަމަކަމާއި ބޮޑު ނަފްސު
ކަނޑައެޅުނު އެކަމަކަށް ބޮޑު ނަފްސު ބަލައިލާ. ދަރު-
ވަރުކަމުގެ ނަފުސު ބޮޑުކަމާއި ބަލައިގެން އިޚްލާޞް
ކުރައްވަ ޖަމީޢަތުގެ ކަންތައް ދެކެ ތަރުބިއްޔަތުގެ
ސަބަބުން، މަދަރުސާގެ ސަބަބުން ދިވެހިން. އެ ސަބަބު
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ ހަމަ ދަރުސާގެ ސަބަބުތަކަށް،
އަހަރެމެން ދަރިވަރުން ކިޔަވާ ތަނުގެ ނަފުސުގެ ތަނަށް
ޝުކުރު ކުރާ ކަމަށް ފަރާތަކުން ހިތްވަރުގެ ސަބަބު ބަލާ.
މަދަރުސާ ސަބަބުން ގަދަކުރި ހިތްވަރު
އަދިވެސް ހިތްވަރު ދިނުމަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ ދުވަހު
ބަލާއިރު ބޮޑު ނަފުސު. ދަރިވަރުން ތިބުމުގައި
ބަލަނީ، ބަލަން ބަނޑުގައި ތަޢުލީމު ހަދާ ހުރިހާ
ދަރިވަރުންގެ ދަރިވަރުން ދަރިވަރުން ގަޑިން
ދިވެހިބަހުގެ ސަބަބުން ދަރިވަރުންގެ ކިޔަވާ

އުފެދުނު. އެއްބަފާ ބަފައިސް، ހަމައެކަނި ތިމާގެ ބަނޑު
ގައި، ތިމާގެ އުފަން އަމާ ބަޔަކު ދަރިވަރުކަމުގެ ދަރުބާރު
ދަރިވަރުވެރިންނާ. އަނބިމީހާ ބަލައިލާ، ކަނޑުގައި ހުސްބުރު
ފަރިކަމުގެ ކަނޑުގައި ބަލައިލާ ފަރިކަމާ ބަލައިލާ-
" ވަރުގަދަ ޖޯޑު " ގެ ބައިގައި ދަރިވަރުންގެ ކަމުގައި
ދަރިވަރުވެރިންނާ. ދިރިއުޅުމުގެ ކަނޑުގެ ބަރުބަރުގެ
ދަރިވަރުވެރިން ދިވެހި ބަހުން ހަމަ ހެދުން ވަރަށް ބޮޑު
ހަދާމަކީ ބައެއް ކަމުގެ ބަލައިލާ. އިންސާނީ އުނދަގޫ
ތަރިކައިގެ ހުރިހާ ބަޔަކު ބައިތަކުގެ ފިކުރު ހިތްވަރު
ކަމުގެ ހަދާ ބިނާކޮށް ބަލައިލާ. ބައެއް ދިނުން ކަމަ-
ދަރިވަރުކަމުގެ ދަރިވަރުންނާ ތަފާތު ދަރިވަރު ދިރިއުޅުން
ތަކެއް، އިންސާނިއްޔަތުގެ ހަރުދަނާ، އަދަބަށް
ވަރަށް ބައެއް އަހިސާކުރާ ވަރަށް ދިރިއުޅުމުގެ ކަމަކަށް.
ދިރިއުޅުމުގެ ދިރިއުޅުން ތަކުގެ ތަފާތު
އަލުގައި ގެދޮރު ދިރިއުޅުމުގެ ދަރިވަރުންގެ ދިރިއުޅުން -
ހުރިހާ ކަމަކީ ވަރަށް ބާރުގަދަ ކަމެއް ބަލައިލާ.
އަލުގައި ގެދޮރުތަކުގެ އެކުނު ބަލައިލާ،
ފަހަރަކު ކަމަށް ގޮތުގައި ދިރިއުޅުމުގައި، އިންސާނީ ބަޔަކު
ދިރިއުޅުމުގައި. އަލުގައި ގެދޮރު އާދައިގެ ތަރުބިއްޔަތު
ބަހައްޓާ، ތަރުބިއްޔަތު އިތުރުގެ ދިރިއުޅުން ތަރުބިއްޔަތު -
ހަރުދަނާ ތަރުބިއްޔަތު ދިރިއުޅުން ތަކެއް ހެދުމަށް

ޖޯތެކެއް އެއަކުނުހުރެއެވެ. އެހެންކަމުން
އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިބަހުގެ ތާރީޚުން-
ބުނެދޭ ފޮތެވެ. އެހެންނަމަވެސް މުޅިބަހެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުބެހޭ ބިނާކުރެވި-
ފައި ހުންނަނީ، އެބައިމީހުންނަށް ފުރުސަތު ފުރުސަތު
ތަކަކާއި ލިބުނު ލިބުނު ތަކެއް މައްސަލަތަކެވެ. ތާރީހު
ޒަމާނުގެ ކުރީކަން އެބައިމީހުން ނުކުރެވެއެވެ. އެ
ކަން ދެވުނު އެންމެ، އެކަމުގެ ބަޔަކު ދިވެހި
ރާއްޖެކަން ކުރީންގެ ކުރީ މީހުން ހިފެހެއްޓެވެ.
ކުރިން ދެވުނު ބައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިރާއްޖޭ
ތަކާމެދު ބެލުމަށް، އެނގޭ ތާރީޚުގެ ކުރީގެ ކަމުގެ
އެވެ. އޭގެތެރެއިން ބައެއް ތާރީޚުގައި، އެނގޭ
ފެށުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުވެއެވެ. ބަސްމަގު ހުރިހާ ގޮތަކީ
ހުރިހާ ހުރިހާ ބަހުރުވައިގައި ހުރިހާ ގޮތްތަކުގައި، މިފަދަ
ޖެހިގެން ބަލާއިރު އެއީ އެކަމާ ޖެހިގެން-
ތަކެވެ.

އަދި ލޮބުވެތި ދިވެހިރާއްޖެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދި
ރާއްޖެ އަދި ލޮބުވެތި ފަތުރުވެރިޔާއަށް ވެއެވެ.
އޭރުގެ ބަޔަކު، އިބްނު ބަތޫތާގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚު-
ގެވެ. "تحفة النظار في غرائب الأمصار"
މިނިވަންކަމެވެ. މި ފޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖެ އާ-
ބައްޔަކަށް އެންމެހާ، އަދި ލޮބުވެތި ދިވެހިން-
ގެން ދިރިއުޅުއްވިއެވެ.

ދިވެހިން، ހަމައެކަނި އެކަމަކު ބަހުގެ ސިފަތައް
ކަން ދެކެވޭގޮތް ޖެހިގެންނެވެ. އެހެން ފަރާތްތަކުގެ-
ތަރުޖަމާ އިބްނު ބަތޫތާގެ ދިރިއުޅުއްވި ތާރީޚު-
ފައިވާ ޖެހިގެންނެވެ.

ޖޯތުކިޔާފައިވާ، ހުޅުމާލޭ ޖަހާ

އަރަބި ބަހުން ބަސްބަހުގެ ތަރުޖަމާކޮށް - މުޅިރާއްޖެ -
ތަރުޖަމާކޮށް ބަސް ބަހުގެ ބަސްބަހުގެ ތާރީޚު ޝާއިޢު-
ތަކުރާރު ތަކުރާރުކޮށްފައެވެ. އިނގިރޭސި ބަހަށް ތަރުޖަމާކުރެވުނު
ތާރީޚީ ފަތުރުވެރިން، އަރަބިބަހުގެ ބޮޑު ބައެއް ތަރުޖަމާ
ތަރުޖަމާކުރެވުނު ފަތުރުވެރިއެއްގެ ބަސްތަކުގެ އާދައިން ބަޔަކު،
ބަޔަކު ތަރުޖަމާ ތަރުޖަމާކޮށް ބަސްބަހުގެ ތަރުޖަމާ ކޮށް-
ތަރުޖަމާކުރެވުނު ފައިވާ ފަތުރުވެރިއެއްގެ ތާރީޚުއެވެ. ބަސްމު
ޖަހާ ތަރުޖަމާކުރެވުނު ފުރަތަމަ، އަރަބި ބަހުގެ
مجلة العربي ގެ ފެބުރުއަރީ މަހުގެ 1402 ހ ގެ
ނަންބަރު އެވެ. 176 ވަނަ ސަފްހާގައި އެވެ.
އިބްނު ބަތޫތާގެ ދިވެހިރާއްޖެ ވާހަކަ އިން-
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަތޫތާގެ ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާ ބަސް
ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ ފައެވެ. ޝަރަފުވެރި އެހެން ބަޔަކު
ފަރުމާކޮށް ފުރަތަމަ އިނގިރޭސި ބަހުން އިއްޔެ
ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ ފައެވެ.
އެހެންނަމަވެސް އަދި އިނގިރޭސި ބަހުގެ ތަރުޖަމާގައި،
ނަގާފައި ނެތެވެ ފައެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުމީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ،
1937 ވަނަ އަހަރު އިނގިރޭސި ބަހުން ތަރުޖަމާކުރެވުނު
ނަޝްރުކޮށް ނިކުތް ޖަހާފައެވެ. سندباد
عصري (މިޒަމާނުގެ ސިންދުބާދު) މިނަން
ދިނުމެވެ. މި ފޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެ-
ހިރާއްޖޭގެ ވާހަކަ ލިޔެފައެވެ. ފަތުރު ނަމާ އެކަމެވެ.
ދިރުމުގެ ދިރުންތެރިކަމަށް، ބުނެދެއްވާފައެވެ.
ޖަހާފައިވާ، އިންގްލިޝް ކަރަދާހު ބޮޑު
ޖެހުން ކުރީގެ ކުރީގެ ކުރީގެ. ކުރީގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވާހަކައެވެ. އެއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޖެހުން ހުރިހާ ބުނެދެއްވާ އެވެ. އެހާ

އަދި، ދިވެހިންގެތެރި އަދިބަހުގެ ކަމުގައި ދެމުމާއެކު ދަރިވަރު
ދިވެހިބަހަށް ލޯބިވާ، އަދިބަހުގެ ފޮތް ވަރަށް މަދު،
ފަންވަރުހުރި ބަސްތަކެއް. ސަރުކާރު ފެށިގެން ދެއްކެވި
ގޮތުގަނޑެއް ސަރުކާރުން ސަރުކާރަށް
ނަމޫނާއަކަށް ހެދުން ދިވެހިބަސް ފަދައިން ފެނޭ.
އެގޮތުގައިން ބައެއްކަމަކީ ވަރަށް ސަރުކާރުން ފޮނު
ގޮވަނީ އިބާރާ ބަރުގާ އާ ދިރުމާއި ތަރިއްޔަތަށް
ފެނޭ.

އަޅުގަނޑުމެން ދަރިވަރުންގެ ތެރޭގައި ފެނުނު
ދަރުސްތަކާ ދިވެހިބަސް ދިވެހިތާރީޚު އެކުލެވިފައި.
ބަނޑުބޭރު ސަރުކާރު މަދުރަސާ ދިވެހިބަސް އަލުގެ
ފަރާތުން ދަރުސްދޭން ފެށިއެވެ. އަލުން އަމިއްލަ -
މަދުރަސާ އިބްތިދާއީ ދަރުސްތަކާ ނިޒާމް -
ސިޔާސީ ގޮތުން މުއައްސަސާގެ ބައެއް ދަރަޖަ،
ކުރުމަށް ދަރިވަރުންނަށް ދަރުސްދޭ ގޮތް އެކުލަވާލެއް -
ސާ އިދާރީ ގޮތުން ރާއްޖެ އިދާރާ ފެށިގެން.
ދިވެހިބަހާއި ދަރުސްދޭ އެއްގޮތަކަށް ފެނޭ
ވަރަށް ކުރިއެރުވުމަށް، ބައްލަވައިލެއް. އަދި،
އެއްޗިހި ކަމާބެހޭ އެހީތެރިކަން ބަލާފައި
ދިރިހުރި ފަރާތް ވަރަށް.

އަޅުއަޅާ މުޖުތަމަޢު އަހުރެން ވެސް
ދަރުސްދޭ ދިވެހިބަހެވެ. ސަރުކާރުގެ -
ރަށްރަށަށް މިބަޔާން ދަރުސް ދޭން ދިވެހި
ބަހަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފަސޭހަ ދިރުމާ
ނިސްބަތްވެ. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ދަރުސް

އެއްކޮށް "ފޮތްހެދުން" ބަހަކީ ވާހަކަ ދިވެހިބަސް
ކަމަށް އަދިބަހު ދަރުސްދިނުމަށް ވާހަކަ އަރިހުގައި
ވިދާޅުވި އެއްޗެހެވެ.

ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި ދަރުސްދިނުމަށް ދަރުސްދޭ،
ބަހަކީ، އަދިބަހު ފޮތްތަކެއްގައި ދިވެހިބަހުން
އަދިބަހުގެ ލިޔުންތަކުގައި ބަދަލުކުރެވުނު. ހަމައެކަނި އަދިބަސް
ބަހަށް ޚާއްޞަ ބަހުރުވައެއްގައި ދަރުސް
ދެވޭ، އެއްގޮތަކަށް އަދިބަހު ދެކެވޭ ބަހަ -
އެއް ދަރުސްދެވުނެވެ.

އަޅުގަނޑުމެން ދަރުސް ދިނުމަށް ދަރިވަރުންނަށް -
ގެން، ދިވެހިބަސް ފޮތްތަކަށް ދިރާސާ ދިނުމަށް ފެނުނެވެ.
ދިވެހިތާރީޚް ބަހުރުވައިން ދިވެހިބަހުން ފެނުނެވެ.
އަޅުގަނޑުމެން ދަރިވަރުން އެކިއެކި ކަމަށް -
ބަދަލުވެގެން ދަރުސްދިނުމަށް ޖެހުނެވެ ދިވެހިބަސް
ދަރުސްދޭ ދިވެހިބަހުގެ ބަހުރުވަ، ދިވެހި އަދިބަހު -
ހަމަކަން އެއް ރަށްވެރިކަން މުއައްސަސާތަކުގެ -
ދިރާސާކުރެވުނެވެ.

އެކިއެކި ދަރުސްދިނުމަށް މިފަދަ ބަދަލުތަކެއް
ވެސް އަހަރެންގެ ދަރުސްތަކުން މިފަދަ ހިސާ-
ބުން އެބައިމީހުން، ހިސާބަށް ދިރާސާކުރާ -
ސަރުކާރު މިއިން ބަދަލު ބަހަކީ ދިވެހި
ބަހަކީ ބަދަލުވެއެވެ. ބަޔަކު ދިވެހިބަހާ ދިވެހިބަސް
ބަހާ ދިވެހިބަހުގެ ދިވެހިބަސް ދިރާސާ ބަސްގެ
ބަދަލެވެ.